

Εγκαίνια περιοδικής έκθεσης «Η Μάχη με το Χρόνο», Τετάρτη 21-10-2015, ώρα 8.00 μ.μ., Χαιρετισμός Διευθύντριας ΜΒΠ, κας Αγαθονίκης Τσιλιπάκου

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού διαθέτει επτά διαφορετικά εργαστήρια συντήρησης, πλήρως εξοπλισμένα, τα οποία ειδικεύονται σε συγκεκριμένα είδη αρχαιολογικού υλικού, ξύλου και εικόνων, κεραμικής και γυαλιού, μετάλλου, χαρτιού, τοιχογραφιών, ψηφιδωτού, μαρμάρου και πέτρας. Επιπλέον σε ειδική αίθουσα εναποτίθενται προσωρινά τα ανασκαφικά ευρήματα, όπου γίνεται ο πρώτος καθαρισμός τους πριν προωθηθούν στα επιμέρους εργαστήρια. Τα εργαστήρια συντήρησης του Μουσείου υλοποιούν σύγχρονες μεθόδους και πρακτικές τεκμηρίωσης, διάγνωσης και συντήρησης που είναι αποδεκτές από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα και γίνονται πόλος έλξης εκπαίδευσης και πρακτικής άσκησης φοιτητών και σπουδαστών. Συνεργάζονται με εγχώρια και διεθνή ερευνητικά κέντρα, ενώ αναλαμβάνουν τη συντήρηση και συλλογών άλλων χωρών στα πλαίσια ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Σε αυτά συντηρούνται εκτός από τα αντικείμενα των συλλογών του Μουσείου και φιλοξενούμενα από άλλες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού ή φορείς κοινωφελούς χαρακτήρα, υπό την καθοδήγηση και εποπτεία του έμπειρου και εξειδικευμένου προσωπικού. Στόχος μας είναι αυτό το έργο να προβάλλεται μέσα από ημερίδες, σεμινάρια, ειδικές εκδόσεις και περιοδικές εκθέσεις με εκπαιδευτικό και διαδραστικό χαρακτήρα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η περιοδική έκθεση με τίτλο **«Μάχη με τον χρόνο. Η συντήρηση των αρχαιοτήτων στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού»**.

Στόχος της έκθεσης είναι η βιωματική γνωριμία του κοινού με τη συντήρηση, την επιστήμη της συντήρησης, της ακατάπαυστης μέριμνας για τη διάσωση και διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, μέσα από το έργο των εργαστηρίων συντήρησης που συμπλήρωσαν, όπως και το ίδιο, είκοσι χρόνια λειτουργίας. Να αποκαλύψει στον επισκέπτη την αθέατη πλευρά του Μουσείου: τι συμβαίνει σε ένα αντικείμενο από την ανασκαφή ή γενικότερα την εύρεση και τον εντοπισμό του μέχρι την ένταξή του σε μια μουσειακή συλλογή και την παρουσίασή του ως έκθεμα, με τέτοιο τρόπο ώστε να τον βοηθήσει να κατανοήσει ότι η ιστορία («βιογραφία») ενός αντικειμένου δεν είναι μόνο η συνοδευτική λεζάντα με στοιχεία για την προέλευση ή τη χρονολογία ή το υλικό κατασκευής, αλλά και η συνδρομή όλων εκείνων που ενέσκηψαν με φροντίδα σε αυτό. Να αντιληφθεί τη σπουδαιότητα, τη δυσκολία και τη συμβολή της εργασίας του συντηρητή στην τελική μορφή ενός αντικειμένου, το οποίο συνήθως βλέπει «στημένο» σε μια έκθεση.

Ο μουσειογραφικός σχεδιασμός της έκθεσης, που καταλαμβάνει το ισόγειο, τον ανώγειο χώρο και τον όροφο της πτέρυγας περιοδικών εκθέσεων «Κυριάκος Κρόκος», έχει ως στόχο να δημιουργήσει στον επισκέπτη το περιβάλλον ενός εργαστηρίου συντήρησης ή καλύτερα των επτά εργαστηρίων του Μουσείου σε ειδικά διαμορφωμένους, με ψευδότοιχους και μεταλλικές διάτρητες κατασκευές, ανεξάρτητους χώρους που επικοινωνούν ωστόσο μεταξύ τους αλλά και διαφοροποιούνται και με τη χρωματική αλλαγή της γραμματοσειράς και των συμβόλων κατεύθυνσης στις γραφιστικές συνθέσεις του εποπτικού υλικού που αποτελεί και το ίδιο έκθεμα. Ο επισκέπτης ακολουθεί τη διαδρομή των αντικειμένων μέσα από το έργο των συντηρητών, καθώς περιηγείται στα εργαστήρια συντήρησης του Μουσείου. Η εισαγωγή του επισκέπτη στον κόσμο της συντήρησης πραγματοποιείται σταδιακά μέσα από δύο βασικά επίπεδα. Στον ισόγειο χώρο τοποθετούνται οι εισαγωγικές ενότητες και στον κύριο εκθεσιακό χώρο (ανώγειο και όροφο) τα εργαστήρια και η διάδραση.

Η έκθεση διαρθρώνεται σε τρεις άξονες: την εισαγωγή, την ανάλυση και τη διάδραση. Οι δύο τελευταίοι αλληλεπιδρούν και συνδέονται μεταξύ τους.

**I. Εισαγωγή:** περιλαμβάνει δύο ενότητες: 1. Η επιστήμη της συντήρησης (με πέντε υποενότητες: *Η έκθεση - Συντήρηση Αρχαιοτήτων και έργων Τέχνης – Προληπτική συντήρηση – Διάγνωση – Το επάγγελμα του συντηρητή*) – και 2. Τα εργαστήρια του ΜΒΠ (με δύο υποενότητες: *Τα εργαστήρια – Το προσωπικό και η ιστορία του*). Εδώ εκτίθενται σε δύο προθήκες εργαλεία και υλικά συντήρησης.

**II. Ανάλυση:** αποτελεί τον κυρίως κορμό της έκθεσης, ο οποίος χωρίζεται σε εννέα ενότητες, ανάλογα με το είδος του αρχαιολογικού υλικού, με το οποίο ασχολείται κάθε εργαστήριο: 1. Γυαλί, 2. Κεραμική, 3. Πέτρα, 4. Μικροτεχνία, 5. Τοιχογραφία, 6. Ψηφιδωτό, 7. Μέταλλα, 8. Χαρτί και 9. Εικόνες. Σε κάθε υποενότητα πρωταγωνιστούν τα φυσικά αντικείμενα-εκθέματα, τα οποία θεράπευσαν οι συντηρητές κάθε εργαστηρίου και τα οποία έχουν να μας διηγηθούν μια ενδιαφέρουσα ιστορία. Το υλικό αυτό βγήκε από τις αποθήκες του Μουσείου συντηρήθηκε για τις ανάγκες της έκθεσης και παρουσιάζεται για πρώτη φορά. (42 και πλέον αντικείμενα). Τα αντικείμενα εκτίθενται περίοπτα στο χώρο ώστε να δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να δει και να επεξεργαστεί πλευρές ενός αντικειμένου, το οποίο μέχρι πρότινος έβλεπε πίσω από μια γυάλινη προθήκη ή με την πίσω πλευρά του πλησίον ή προσαρμοσμένη σε κάποιο τοίχο. Γύρω από αυτά ξεδιπλώνονται τέσσερις υποενότητες: 1. Υλικό και τεχνολογία κατασκευής, 2. Φθορές-Διάγνωση, 3. Συντήρηση και Αποκατάσταση, 4. Η ιστορία ενός αντικειμένου. Οι θεματικές αυτές παρουσιάζονται μέσα από δίγλωσσα (ελληνικά – αγγλικά) κείμενα, φωτογραφίες, σχέδια, αυθεντικά υλικά κατασκευής, δοκίμια με στάδια κατασκευής και προετοιμασίας, τεχνικά μέσα διάγνωσης, όπως η ακτινογράφιση και η υπεριώδης ακτινοβολία, αντικείμενα στο στάδιο της συντήρησης πριν την τελική αποκατάσταση. Συμπληρωματικά, το εποπτικό υλικό περιλαμβάνει φωτογραφικές απεικονίσεις συντηρημένων αντικειμένων της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου, δημιουργώντας ένα διάλογο μεταξύ της περιοδικής έκθεσης και της μόνιμης, καλώντας τον επισκέπτη να αναζητήσει το αντικείμενο μέσα στον κυρίως εκθεσιακό χώρο του Μουσείου. Κάθε εργαστήριο συνοδεύεται από ειδική προβολή σε οθόνη με υλικό από το έργο της συντήρησης του εργαστηρίου, που εκπονήθηκε για τις ανάγκες της έκθεσης.

**III. Διάδραση:** συνδέεται με την «Ανάλυση» και εντάσσεται στην ουσία σε κάθε ενότητα και υποενότητά της. Σε κάθε ενότητα - εργαστήριο δίνεται η ευκαιρία στον επισκέπτη να συμμετέχει στο έργο του συντηρητή, αγγίζοντας για παράδειγμα σύγχρονα δείγματα μαρμάρων, κονιαμάτων, να δει ένα αντικείμενο στο μικροσκόπιο, να διαγνώσει την παθολογία ενός αντικειμένου ή τα διάφορα ζωγραφικά στρώματα σε μια εικόνα, στις φωτοτράπεζες με τις ακτινογραφίες ή στον θάλαμο με τη χρήση υπεριώδους ακτινοβολίας, να παίξει ένα παιχνίδι στον υπολογιστή ανακαλύπτοντας τις λεπτομέρειες και τα στάδια συντήρησης ενός αντικειμένου, να μελετήσει εγχειρίδια και εκδόσεις σχετικές με τη συντήρηση και την επιστήμη της στη μικρή διαμορφωμένη ειδικά βιβλιοθήκη.

Τέλος στον όροφο προβάλλεται και η ταινία με τίτλο «Η Επιστροφή» (με αγγλικούς υπότιτλους), η οποία αποτελεί παραγωγή του Μουσείου μας και γυρίστηκε με την ευκαιρία του εορτασμού των είκοσι χρόνων από το άνοιγμά του στο κοινό (2014).

Την έκθεση συνοδεύει δίγλωσσος επιστημονικός κατάλογος στα ελληνικά και τα αγγλικά, στον οποίο έχουν κληθεί να συνδράμουν με μελέτες τους έγκριτοι επιστήμονες και ο οποίος θα εκδοθεί στο άμεσο μέλλον. Στις παράλληλες δράσεις της έκθεσης εντάσσονται σειρά διαλέξεων, εκπαιδευτικές δράσεις, οργανωμένες ξεναγήσεις στα εργαστήρια συντήρησης του Μουσείου και στην έκθεση, εργαστήρια συντήρησης με τη συμμετοχή του κοινού.

Τόσο στην έκθεση, όσο και στον κατάλογο, κάνουμε ειδική μνεία, ονομαστικά, στους ανθρώπους που εργάστηκαν όλα αυτά τα χρόνια στο Μουσείο και συνέβαλλαν στο επίπονο έργο της συντήρησης των αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, συμμετείχαν και συμμετέχουν στη «Μάχη με τον Χρόνο», ως ένα ελάχιστο ευχαριστώ. Θέλαμε επίσης να αναδείξουμε το ευρύ πεδίο της επιστήμης της συντήρησης, τη διεπιστημονική συνεργασία για τη προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και τη συμβολή των θετικών επιστημών και των θετικών αρχαιολογικών επιστημών, όπως είναι η αρχαιομετρία, στον τομέα αυτόν.

Ευχαριστώ από καρδιάς τους εργαζομένους του Μουσείου κάθε ειδικότητας, τους εξωτερικούς συνεργάτες, τους συναδέλφους συντηρητές στο Μουσείο που ανέλαβαν όλοι μαζί να φέρουν σε πέρας το έργο της συντήρησης των αρχαιοτήτων όλα αυτά τα χρόνια και τη συγκεκριμένη δράση, την περιοδική έκθεση «Μάχη με το χρόνο», όλους του συντελεστές, τα ονόματα των οποίων αναγράφονται σε ειδικό πανώ, αναρτημένο στην έκθεση, και ειδικότερα τους φορείς και τα φυσικά πρόσωπα που συνέβαλλαν υλικά και ηθικά στην αρτιότερη παρουσίαση της έκθεσης, τους προσκεκλημένους συγγραφείς για την άμεση ανταπόκρισή τους, και ιδιαίτερα τους συνεργάτες μου στο Μουσείο που εργάστηκαν για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα σε δύσκολες συνθήκες και ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα. Ένα μεγάλο ευχαριστώ θα μου επιτρέψετε, όμως, στην αρχιτέκτονα του Μουσείου μας Σίσσυ Καραδημητρίου, στην οποία οφείλονται εκτός των άλλων τόσο ο μουσειογραφικός σχεδιασμός, όσο και τα υπέροχα γραφιστικά της έκθεσης και του καταλόγου, για την αφοσίωση, την εργατικότητα και την υπομονή της.

Ευχαριστώ και όλους εσάς για την προσέλευσή σας.